

Historia budynku Jesziwy w datach

1923

Rabin Majer Szapira podczas Pierwszego Światowego Kongresu *Agudas Izrael* (Knessja Gedolach) w Wiedniu wystąpił z ideą utworzenia Jesziwy w Lublinie.

Szmuel Ejchenbaum, jeden z najbogatszych lubelskich Żydów, po zapoznaniu się z projektem utworzenia uczelni, подарował pod jej budowę plac 30.000 m², położony u zbiegu ulic Lubartowskiej i Unickiej.

Utworzono Lubelski Komitet Budowy - *Keren Hatora*, z siedzibą przy ul. Królewskiej 17, na czele z Majerem Szapirą i jego zastępcą Mojżeszem Szczarańskim, przewodniczącym Agudas Israel (Związek Izraela) w Lublinie. Prestiżu i popularności stowarzyszeniu dodawał fakt, iż jego członkami zostali cadycy pochodzący ze znanych rodzin chasydzkich. *Stowarzyszenie ma na celu założenie i utrzymywanie Wyższej Uczelni Religijnej we własnym gmachu w Lublinie przy ulicy Lubartowskiej Nr.57. Na program nauki tej uczelni składają się wyłącznie przedmioty religijno-rabiniczne w zakresie „Biblii”, „Talmudu” i Kodeksu Rytuału Mojżeszowego Szalchan-Aruch wraz z komentarzami ułożonymi w duchu tradycji rabinicznej.* (statut Stowarzyszenia - odpis z roku 1934). Gromadzenie funduszy na budowę uczelni zapoczątkował sam rabin Szapira, który przekazał na ten cel pieniądze odziedziczone i otrzymane od rodziców i teściów.

1924

1 stycznia odbyło się pierwsze posiedzenie *Keren Hatora*, podczas którego sporządzono akt, będący dziś dokumentem historycznym: *Sięgając wzrokiem owego złotego okresu, w którym istniał w Lublinie „Waad arba haaracoth” (Rada Czterech Ziemi) oraz Uczelnia światowa będąca centrem studjum talmudycznego, zebraliśmy się dziś, by przystąpić do wzniesienia światowej uczelni talmudycznej p. n. „Jeszywas Chachmej Lublin” (Uczelnia Mędrców Lublina).*

Powstał projekt gmachu autorstwa Agenora Smoluchowskiego; w 1928 r. budynek został zmodernizowany i dostosowany do potrzeb Jesziwy.

Na terenie całej Polski rozpoczęto zbieranie datków. W mieszkaniach, sklepach i warsztatach umieszczano puszkli do zbierania pieniędzy na Jesziwę, specjalnie oznakowane i przygotowane na ten cel. Aby móc realizować zbiórkę Keren Hatora musiatio uzyskać każdego roku zgodę Starostwa danego miasta. *Keren Hatora* otworzyło swoje filie w wielu polskich miastach m.in. w Warszawie. Cegiełki na budowę zbierały również inne organizacje i stowarzyszenia, np. Lubelskie Towarzystwo Higieniczne *Linas Hacedek*.

22 maja

Uroczystość położenia kamienia węgielnego.

Oddajemy dziś Żydostwu polskiemu jego dawną chwałę i chlubę. Gdy moi koledzy poszli zaprosić na uroczystość przedstawicielei władz, organizacji i t.d., ja poszedłem zaprosić nieśmiertelnych mędrców talmudycznych dawnego Lublina, których szczątki śmiertelne spoczywają na starym cmentarzu, ale których duch żyje i promieniuje wśród nas... - fragment przemówienia Majera Szapiry.

Wydarzenie to stało się okazją do wielkiego świętowania, w którym wzięło udział około 20 tysięcy wiernych. Do Lublina przybyło wielu gości, sześćdziesięciu rabinów z całej Polski oraz znani cadycy: Abraham Mordechaj Alter, Izrael Friedman, Icchak Zelig Morgenstern. Świętowanie trwało do 28 maja, zakończone publicznym odczytaniem przesłanych depesz gratulacyjnych z całego świata, w tym od naczelnego rabina Jerozolimy oraz spisaniem na pergaminie nazwisk ofiarodawców datków.

1924-1925

Rabin Majer Szapira odwiedził Niemcy, Czechosłowację, Austrię, Holandię, Belgię, Szwajcarię, Francję i Wielką Brytanię. W tych krajach udało mu się zebrać około 12 500 dolarów - niewielką sumę biorąc pod uwagę potrzeby uczelni.

1926

Rabin Majer Szapira razem ze znakomitym mówcą i kantorem Moszem Ajzenbergiem z Lublina wyjechali do Ameryki w celu gromadzenia funduszy na budowę Jesziwy. Odwiedzili czternaście stanów, głównie na Wschodnim Wybrzeżu i Środkowym Zachodzie Stanów Zjednoczonych, oraz Kanadę. Podczas trzynastomiesięcznego pobytu wygłosił 242 przemówienia, zebrano około 50 000 dolarów. Zabiegając o poparcie spotykali się również z czołowymi postaciami amerykańskiego ortodoksyjnego środowiska żydowskiego, gdzie Rabin Szapira, jako pomysłodawca *Daf Jomi*, był niezwykle popularny. Po powrocie odwiedził szereg miast w Polsce w celu dalszego promowania projektu Jesziwy.

1928

14 października poinformowano, że: *o godzinie 13 przyjeżdża do Lublina pociągiem pospiesznym słynny piotrkowski rabin*. Jego jednodniowa wizyta, w towarzystwie rabina ze Stryja, związana była z przyspieszeniem prac konstrukcyjnych.

1929

Pierwsze zachowane dłuższe relacje z odwiedzin w gotowym, choć jeszcze niewykończonym, budynku Jesziwy ukazały się w gazecie w połowie stycznia 1929 r. Jak pisał Szaul Stupnicki, w tekście zapowiadającym przyjazd 10 stycznia ponad 40 dziennikarzy - *wydarzeniem tym Lublin otworzył okno na wielki świat*.

1930

20 czerwca

Uroczyste otwarcie Jesziwy Mędrców Lublina. Wielki honor przybicia mezuzy do drzwi Jesziwy przypadł rabinowi z Czortkowa, mentorowi Majera Szapira. Symbolicznego otwarcia uczelni złotym kluczem dokonał młody student Jehuda Melber. Kolejny dzień rozpoczęto od wspólnej modlitwy w głównej synagodze Lublina, po czym udano się na stary cmentarz żydowski, gdzie modlitwą złożono hold pierwszemu rektorowi XVI-wiecznej akademii talmudycznej w Lublinie, Salomonowi Lurii.

1933

27 października

Umiera Rabin Majer Szapira. Funkcję rektorów obejmują kolejno, na bardzo krótki okres, Szlomo Eiger, Abraham Jakow Halewi Horowitz, Josef J.Zusmanowicz, Mosze Mordechaj Epsein.

W roku 1934 funkcję tę powierzono rabinowi Aryeh Tzvi Frumerowi, który pełnił ją do 1939 roku; w roku 1943 został zamordowany w obozie koncentracyjnym na Majdanku.

1934-1939

W dniach 18-22 lutego, w rocznicę śmierci Mojżesza, następuje pierwsza promocja absolwentów; pięćdziesięciu uczniów Jesziwy otrzymało pierwsze dyplomy *Cerwa d’Rabanan* (Kolega Rabina).

Jesziwa przyjmują nazwę „Jesziwa Chachmej Lublin im. Meira Szapira”.

Zostało powołane „Stowarzyszenie Słuchaczy i Absolwentów Wyższej Uczelni Talmudycznej w Lublinie – Achai (Agudas Chanichej Jochel)”. Postanowiono każdego roku, w 7 Cheszwan, w dniu rocznicy śmierci rabina Majera Szapiry, zwoływać zjazd wszystkich członków tej organizacji. W programowej odezwie napisano: *Marzeniem i nadzieją naszego bł. Rabi oraz i naszym było aby Uczelnia, która złączyła nas w jedną duchową wspólnotę braterską, związała nas i zespoliła serdecznemi więzami na zawsze. Jeśli los rzuci nas nawet na odlegle krańce, mamy dalej utrzymywać i pielegnować łączność między sobą i Uczelnią*.

1938

Dla uczczenia pamięci Majera Szapiry zorganizowano wielki kongres, którego celem było rozpoczęcie drugiego cyklu *Daf Jomi*.

1939

Po opanowaniu przez Niemców Jesziwy, kilkunastu studentów Jesziwy uciekło do Wilna, po czym po wielu dramatycznych przygodach na terenie Związku radzieckiego dotarli do Szanghaju. Inna grupa studentów zdołała przedrzeć się do Francji.

1939-1945

Po wybuchu II wojny światowej Niemcy umieścili w budynku Jesziwy Gestapo, a następnie urządzili w nim szpital dla rannych niemieckich żołnierzy.

1945

Po wojnie budynek Jesziwy przekazano Wydziałowi Medycznemu Uniwersytetu im. Marii Curie-Skłodowskiej – UMCS; umieszczono w nim Akademię Medyczną.

2003

Budynek został zwrócony Gminie Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie.

2005

Akademia Medyczna opuściła budynek Jesziwy.

2007

Uroczycie otwarto synagogę, która służy lubelskiej społeczności żydowskiej oraz licznie odwiedzającym miasto chasydom i grupom żydowskich turystów.

2008

Podczas uroczystości *Jorcaitu* (rocznicy śmierci) rabina Majera Szapiry odbyło się odsłonięcie zrekonstruowanego *Aron HaKodesz* (ozdobna szafa do przechowywania zwójów Tory), wielkiego żyrandola wzorowanego na modelu sprzed 1939 r. oraz wyremontowanej mykwy (łaźnia do rytualnych oczyszczeń).

The history of the Yeshiva building in dates

1923

During the first World Congress of *Agudat Yisrael* (Knessia Gedolach) in Vienna, Rabbi Meir Shapira put forth the idea of a yeshiva in Lublin.

Szmuel Ejchenbaum, one of the richest Lublin Jews, after getting to know the plans for the yeshiva, donated a plot of 30,000 square meters at the intersection of ulica Lubartowska and ulica Unicka.

The Keren Hatora Lublin Construction Committee was founded, with its headquarters at ulica Królewska 17, led by Shapira and his deputy Mojżesz Szczarański, leader of Agudat Yisrael in Lublin. The association gained prestige and popularity when tzadiks from well-known Hasidic families joined.

The purpose of the association is to found and maintain a Higher Religious School in its own building in Lublin, at ulica Lubartowska No. 57. The academic program of this institution will comprise exclusively religious-rabbinical subjects in the fields "the Bible", "the Talmud," and the Shulchan Aruch Code of Mosaic Ritual, along with commentaries compiled in the spirit of the rabbinical tradition.

(Association’s Statute, 1934). Rabbi Shapira himself began collecting funds to build the school, donating money that he had inherited and received from his parents and parents-in-law.

1924

The first meeting of *Keren Hatora* took place on 1 January, during which the founding act - today a historic document – was drawn up: *Looking back to that golden age when the Waad Arba Aracot (Council of Four Lands) and the World School, a center of Talmudic study, existed in Lublin, we have gathered today to commence the founding of a world Talmudic institute under the name Yeshivas Chachmei Lublin (The Academy of the Sages of Lublin).*

Agenor Smoluchowski prepared a design for the yeshiva building.

The collection of donations to fund construction of the Yeshiva began in Lublin and all around Poland. In public spaces, houses, stores and workshops, collection cans were set out. *Keren Hatora* needed to receive approval for the collections every year from the local authorities. The committee opened branches in various Polish cities, including Warsaw. Donations were also collected by other organizations and associations, such as the *Linas Hacedek* Lublin Hygienic Society.

May 22

Groundbreaking ceremony.

Today we restore to Polish Jewry its former pride and glory. When my colleagues went to invite to the ceremony representatives of the authorities, organizations etc., I went to invite the immortal Talmudic sages of ancient Lublin, whose mortal remains are resting in the old cemetery, but whose spirit lives and radiates among us. - Rabbi Meir Shapira.

This event became an occasion for great celebration, in which about 20,000 believers took part. Many guests arrived in Lublin – 60 rabbis from all over Poland, as well as famous tzadiks such as Abraham Mordechaj Alter, Izrael Friedman, Icchak Zelig Morgenstern. The celebrations lasted until May 28, concluding with a public reading of congratulatory messages from all over the world, including from the chief rabbi of Jerusalem, and the inscription on parchment of the names of donors.

1924 - 1925

Rabbi Shapira visited Germany, Czechoslovakia, Austria, the Netherlands, Belgium, Switzerland, France and the UK. In these countries he managed to raise about \$12,500 – not a great amount in light of the school’s needs.

1926

Rabbi Shapira, along with the outstanding Lublin orator and cantor Mosze Ajzenberg, left for America to raise funds to build the yeshiva. They visited 14 states, mostly on the East Coast and in the Midwest, as well as Canada. During a 13-month stay they delivered 242 speeches and collected about \$50,000. Seeking support, they also met with leading figures of the American Orthodox Jewish community, where the rabbi, as the founder of Daf Yomi, was exceptionally popular. After his return, Shapira visited a range of cities in Poland to further promote the Yeshiva project.

1928

On Oct. 14 it was announced that: *at 1 p.m., the famous Piotrków rabbi will arrive in Lublin by train*. His one-day visit, accompanied by the rabbi from Stryi, was related to an acceleration of construction.

The design of the building was modified to take into account the specific needs of the Yeshiva.

1929

The oldest surviving descriptions of visits to the building, where construction work was almost complete, appeared in a newspaper in mid-January 1929. As Szaul Stupnicki wrote, in a text announcing the arrival of more than 40 journalists on Jan. 10, *through this event, Lublin opened a window on the wide world*.

1930

June 20

Ceremonial opening of Yeshivas Chachmei Lublin; Rabbi Shapira is appointed rector of the school. The great honor of affixing the mezuzah to the door of the Yeshiva goes to the rabbi from Chortkiv, Rabbi Shapira’s mentor. The symbolic opening of the school with a golden key was performed by the young student Jehuda Melber. The next day started with group prayer in Lublin’s main synagogue, the Maharszalszul, after which the group went to the old Jewish cemetery, where prayers were said in honor of the first rector of the 16th-century Talmudic academy in Lublin, Solomon Luria.

1933

October 27

Death of Rabbi Meir Jehuda Shapira.

Part of Israel has departed, as the Ark of the Lord’s covenant has been taken – the crown has been removed from the head of each person, as in the 46th year of his life, our leader has been taken from us, a leader of the tribes of Israel, the heart of the people, a picture of humanity in His image – the image of God, who enlightened the eyes of the diaspora.

1934-1939

On 18-22 February 1934, on the anniversary of Rabbi Shapira’s death, in the month of Adar, 50 graduates of the Yeshiva received their first “Cerwa d’Rabanan” diplomas.

After the death of Rabbi Shapira, the position of rector was taken up, for very short periods, by Szlomo Eiger, Abraham Jakow Halewi Horowitz, Josef J. Zusmanowicz and Mosze Mordechaj Epstein. Before the end of 1934 the function was entrusted to Rabbi Aryeh Tzvi Frumerowi, who held the position until 1939; in 1943 he was murdered in the Majdanek concentration camp.

The Yeshiva took on the name Meir Shapira Yeshivas Chachmei Lublin.

The Achai (Agudas Chanichej Jochel) Association of Students and Graduates of the Higher Talmudic School in Lublin was founded. The next year, on 7 Cheshvan, the anniversary of Rabbi Meir Shapira’s death, it was decided to hold a reunion of all the organization’s members. The meeting’s proclamation included the lines: *The dream and hope of our blessed Rabbi, and ours as well, was that the School, which brought us together in a single spiritual community of brotherhood, would bind us together and unify us with sincere bonds for all time. If fate brings us even to the distant corners of the earth, we must still maintain and cultivate our connection with the School*.

1938

To commemorate the memory of Rabbi Shapira a great congress was organized to start the second Daf Yomi cycle (Jews living in various countries reading through the Talmud together every day over 7.5 years).

1939

After the Germans occupied the Yeshiva, about a dozen students escaped to Vilnius, arriving in Shanghai after many harrowing experiences on Soviet territory. Another group of students managed to get through to France.

1939-1945

In the first days of World War II, the Germans located a Gestapo office in the building, later making it a hospital for wounded German soldiers.

1945

After the war, the Yeshiva building was transferred to the Medical Division of Maria Curie-Skłodowska University, and the Medical Academy was later housed there.

2003

The building was returned to the Jewish Religious Community in Warsaw.

2005

The Medical Academy left the Yeshiva building.

2007

The ceremonial opening was held of a synagogue that serves the Lublin Jewish community and numerous Hasidim and groups of Jewish tourists visiting the city.

2008

The yahrzeit (death anniversary) ceremonies for Rabbi Meir Shapira features the unveiling of a reconstructed Aron Ha Kodesz (an ornamented cabinet for storing Torah scrolls), a great chandelier based on the model from before 1939 and a renovated mikvah (ritual bath).

Wnętrza budynku Jesziwy

Wszystkich wprawiał w zachwyt ten monumentalny, sześciokondygnacyjny gmach. Był to bez wątpienia jeden z najbardziej reprezentacyjnych budynków powstałych w przedwojennej Polsce. Autorem projektu Jesziwy był Agenor Smoluchowski.

Do gmachu prowadziła szeroka, stylowa brama, za którą znajdował się rozległy plac z kwietnikami i rzędami drzew. Fasada budynku ozdobiona była dużą kolumnadą, nad którą zawieszony był kamienny balkon. Pośrodku umieszczono wypisany złotymi literami w języku hebrajskim napis: Jeszywas Chachmei Lublin, a pod napisem widniało jeszcze: *Pójdźcie synowie, posłuchajcie - bojaźni bożej was nauczę.* Na bocznych fasadach daty położenia kamienia węgielnego (Lag B'omer 5684) i otwarcia uczelni (28 sywan 5690) wraz z numerem odpowiadających im kart z Talmudu wg Daf Jomi.

W suterrenach i na parterze znajdowała się sala jadalna, kuchnia, piekarnia, łazienka (z prysznicami i basenami do kąpieli rytualnych), pralnia, suszarnia i magazyny. W osobnej przybudówce znalazło się centralne ogrzewanie według nowoczesnej techniki.

Na parterze - kancelaria, biura, dwie czytelnie dla studentów i specjalna sala dla pomieszczenia modelu świątyni jerozolimskiej z czasów herodiańskich. Autorem modelu świątyni był Henocho Weintraub, chasyd, który poświęcił temu kilkanaście lat. Wykonane w drewnie i pomalowane na kolor marmuru, inkrustowane droższymi materiałami części modelu zaopatrzone były w numery, obok których zamieszczono opisy wyjaśniające ich istotę z podaniem źródła talmudycznego.

Drugą kondygnację zajmowała aula wykładowa o powierzchni 200 m.kw. i wysokości dwóch pięter, oświetlał ją żyrandol z 16 lampami. Pośrodku znajdował się 8-ramienny świecznik, dar gminy żydowskiej w Przemyślu - ważył 180 kg i ukoronowany był polskim orłem, pochodził prawdopodobnie z XVIII wieku. Nad aulą, wzdłuż ścian wznosiła się szeroka galeria, z osobnym wejściem z zewnątrz budynku. W sąsiedztwie auli, która pełniła również rolę bożnicy, znajdowała się sala konferencyjna, pokoje gościnne, mieszkanie rektora oraz biblioteka.

Uczniowie mieszkali na wyższych piętrach w pojedynczych pokojach, zaopatrzonych w biblioteczkę ze starannie dobranym zbiorem pism etycznych i religijnych. Internat przeznaczony był dla kilkuset studentów. Całkowita kubatura budynku wynosiła 18 tys. 310 m³. W zbiorach biblioteki w 1930 roku znajdowało się około 12-13 tysięcy tomów, w tym wiele starodruków i cennych rękopisów.

Za szkołą rozpościerał się rozległy ogród z alejkami i ławkami. Gdy w 1932 roku hrabina Rolland odwiedziła Jesziwę, z własnej inicjatywy ofiarowała 12 tysięcy młodych sosen.

Interiors of the Yeshiva building

All were delighted by this monumental, six-story building. Without a doubt, it was one of the most prestigious structures erected in prewar Poland. The architect was Agenor Smoluchowski.

A broad, stylish gate led to an expansive court in front of the building, with flowers and rows of trees. The facade was decorated with a large colonnade, over which hung a stone balcony. In the center was the Hebrew inscription, in gold letters, Yeshivas Chachmei Lublin, and below it *Come, my children, listen to me; I will teach you the fear of the Lord.* On the sides of the building were the date of the groundbreaking (Lag beomer 5684) and the opening of the school (28 sivan 5690), along with the numbers of the Talmud pages for those days from Daf Yomi.

In the basement and on the ground floor were the dining hall, kitchen, bakery, bathrooms (with showers and ritual bathing pools), laundry, drying hall and storage rooms.

In a separate annex were what I. Lewin describes as a central heating system using modern technology.

On the ground floor were offices, two reading rooms for students and a special room for the model of the Temple of Jerusalem from Herod's time, made by Henocho Weintraub, a Hasid who spent more than 10 years building it. Made of wood and painted in the color of marble, encrusted with precious materials, the parts of the model were numbered, and next to it were descriptions explaining their significance, with citations from the Talmud.

The second level held a 200-square-meter lecture hall, two stories high, lit by a chandelier with 16 lamps; in the center was an eight-branch candelabra, a gift from the Jewish community in Przemyśl; it weighed 180 kilograms and was crowned with a Polish eagle, and most likely dated from the 18th century. Above the hall, along the wall, was a broad gallery, with a separate entrance to the building. Next to the hall, which also served as a synagogue, were a conference room, guest rooms, the rector's residence and the library.

The students lived on the higher floors in single rooms, each equipped with a carefully selected collection of ethical and religious books. The residence was designed for several hundred students. The entire building had 18,310 cubic meters of space. In the library collection of 1930 were 12,000-13,000 volumes, including many old prints and precious manuscripts.

Behind the school spread out a view of a garden with tree-lined paths and benches. When Countess Rolland visited the Yeshiva in 1932, she decided to donate 12,000 pine saplings.